

Posudek oponenta na magisterskou práci Václava Hampela *Myšlenka sobornosti jako společenská smlouva a základ konzervativních ideologií*

Předkládaná práce přenáší církevně-teologický koncept sobornosti (zejm. ruské pravoslaví) do oblasti politické filozofie. Tam je poté interpretována jako typ společenské smlouvy, která může být výchozím bodem konzervativních ideologií. Jedná se o originální filozofické téma, které má navíc jistou ambici zasáhnout do filozoficko-politických debat. Práce bohužel trpí argumentačními nedostatky, které se zdají korelovat s předpojatostí svého autora, který nevidí slabiny konceptu, který si oblíbil.

Nejprve předesílám, že hlavní myšlenky práce ani její cíl – představit původně teologický koncept sobornosti jako základ konzervativních ideologií – nepovažuji za vhodnou alternativu k tradičním řešením. Sobornost je přesvědčivá především jako idea *církevní* pospolitosti, při její *politické* aplikaci na liberální (v porovnání s Ruskem, nechápu zde jako opak konzervativní) evropské společnosti nemůže být dle mého názoru vyřešen problém ochrany individuálních práv a menšin. V dalším rozboru však nechám toto přesvědčení stranou a budu se soustředit na kvalitu argumentace v předkládané práci.

Sobornost je přirozená jednota společenství, jednota v mnohosti (s. 13). Ve svém tradičním použití se opírá o nadčasový ideál lidské vzájemnosti, jehož podoba nemá charakter instituce. Autor ji však převážně interpretuje jako společenskou smlouvu (kap. 5), tedy myšlený dokument, se kterým souhlasí všechny dotčené strany. Na dalším místě (ods. 8.1) pak chce sobornosti vyhradit místo jako ideologii. Tato nejednotnost v pojetí, odvíjející se od toho, že povaha sobornost pro necírkevní společnost není jasně vymezena, vede k problémům. Je sobornost spíše přirozeným stavem, nebo dogmatem sloužícím jako základ pro uzavření společenské smlouvy (s. 61), nebo přímo typem společenské smlouvy? Pokusy o vymezení jsou navíc často nesrozumitelné, viz též kruhový výklad na s. 33., odst. 2. Námitku vůči Scrutonově kritice společenské smlouvy (s. 49) lze tak jednoduše aplikovat i na sobornost: jednou je zde chápána jako přirozená společenskost, podruhé jako její artikulace. Jestliže má být myšlenka společenské smlouvy idealizovanou koncepcí, která upravuje napětí mezi potřebami jedince a společnosti, pak autorem předvedená sobornost tento problém neřeší, spíše zastiňuje. „Jednota v mnohosti“ postuluje kolektivistický způsob rozhodování, který je vhodný jen tehdy, jestliže napětí mezi zájmy jedince a společnosti nedosahují vysokého stupně: ten však je předpokládán všemi západními autory společenské smlouvy.

Otázka k obhajobě:

Souhlasím s postřehem, že Chomjakov a další myslitelé sobornosti nazírají společnost organicky, v porovnání s většinou mechanistickými koncepty Západu. Není toto však důvod, proč sobornost chápat spíše jako přirozený (a idealizovaný) stav než společenskou smlouvu? Smlouva nemůže vznikat organicky, její uzavření prvotně předpokládá rozdílné zájmy účastníků a poté racionální řešení.

Hodnocení

Předkládaný text dostačuje požadavkům na magisterskou práci, doporučuji ji k obhajobě a hodnotit stupněm C.

V Praze dne 13.5.2019

Mgr. Filip Jaroš, Ph.D.